İnsan azadlıqları demokratik cəmiyyətin başlıca prinsipidir

Hüquqi-demokratik dövlət quruculuğunda inamla irəliləyən Azərbaycanda qəbul edilən qanunlar, imzalanan prezident fərman və sərəncamları insanların daha yaxşı, firavan və təhlükəsiz yaşamalarına hesablanıb. Məhz bu baxımdan da, bu gün Azərbaycan dünyanın ən inkişaf etmiş, demokratik dövlətlərindən biri kimi tanınır və qəbul edilir. 1991-ci il oktyabr ayının 18-də Azərbaycan parlamenti tərəfindən qəbul edilmiş “Azərbaycan Respublikasının Dövlət Müstəqilliyi haqqında Konstitusiya Aktı”nda “İnsan Hüquqları haqqında Ümumi Bəyannamə”yə və hamılıqla qəbul edilmiş başqa beynəlxalq hüquq sənədlərinə qoşulduğunu bəyan etmiş, onlarda nəzərdə tutulan bütün hüquq və azadlıqlara vətəndaşların cinsindən, irqindən və milli mənsubiyyətindən, dini etiqadından, sosial mənşəyindən, siyasi əqidəsindən və başqa hallardan asılı olmayaraq əməl edilməsini, bu hüquq və azadlıqların maneəsiz həyata keçirilməsinin təmin olunmasını öz öhdəsinə götürmüşdür.

1993-cü il də Ümummilli Lider Heydər Əliyevin xalqın çağırışı ilə ikinci dəfə hakimiyyətə gəlişindən sonra, bütün sahələrdə olduğu kimi, insan hüquq və azadlıqlarının təmin olunması ən ümdə məsələlərdən olmuşdur. Aparılan düzgün, məqsədyönlü siyasət nəticəsində demokratik cəmiyyət quruculuğuna nail olunmaqla insan hüquqları ən yüksək səviyyədə təmin olunmuşdur. Birmənalı şəkildə demək olar ki, ölkəmiz bu uğurları ağır proseslərdən keçməklə əldə edib. Müstəqilliyimizin ilk illərində Azərbaycan dövləti və xalqı ciddi problemlərlə üzləşməli oldu. Mütəllibov hakimiyyətinin daha sonra AXC-Müsavat iqtidarının səriştəsiz siyasəti nəticəsində dövlətçiliyimiz məhv olmaq, xalqın sabaha olan inamı alt-üst olmuşdu. Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin xalqın çağırışı ilə hakimiyyətə qayıdışından sonra ölkədə siyasi sabitlik təmin olundu, zorakı dövlət çevrilişlərinin qarşısı alındı, qanunçuluq və hüquq qaydaları möhkəmləndirildi, vətəndaş cəmiyyətinin formalaşdırılması, insan hüquq və azadlıqlarının qorunması dövlətin başlıca vəzifəsinə çevrilməyə başladı.

İnsan hüquq və azadlıqları sahəsində yeni mərhələ

Ümummilli Liderin rəhbərliyi ilə hazırlanan və 1995-ci ilin 12 noyabrında ümumxalq səsverməsi ilə qəbul edilmiş Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası ölkənin gələcək inkişaf prioritetlərini müəyyənləşdirməklə yanaşı, insan hüquq və azadlıqlarının təminatını dövlətin ali məqsədi kimi ön plana çıxarmışdır. Konstitusiyada əksini tapmış bu strateji məqsəd, ilk növbədə, hüquqi islahatları və insan haqlarının qorunması prinsipinin real həyatda tətbiqini zəruri etmişdir. Konstitusiyanın qəbulundan sonra Azərbaycanda hüquqi islahatların keyfiyyətcə yeni mərhələsi başlanmış, yeni qanunvericilik aktları hazırlanaraq, qəbul edilmişdir. Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 12-ci maddəsində müəyyən edilmişdir ki, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının, Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlarına layiqli həyat səviyyəsinin təmin edilməsi dövlətin ali məqsədidir. Bu məqsədə nail olmaq üçün Azərbaycan Respublikasında qəbul edilən qanunların, ilk növbədə, Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında və Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdə təsbit edilmiş insan hüquq və azadlıqlarının təmin olunmasına yönəldilməsi zəruridir. Konstitusiyamızın 26-cı maddəsinə əsasən, hər kəsin qanunla qadağan olunmayan üsul və vasitələrlə öz hüquq və azadlıqlarını müdafiə etmək hüququ vardır. Dövlət hər kəsin hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinə təminat verir. İstinasız olaraq, hakimiyyətin bütün qollarına şamil edilən bu öhdəlik insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarına hörmət etmək, onları müdafiə etmək, dəstəkləmək, eləcə də, həyata keçirmək vəzifələrini ehtiva edir. Ulu Öndər Heydər Əliyev hələ Konstitusiya layihəsinin hazırlanması zamanı demişdir: “Biz elə bir layihə hazırlamalı və nəhayət, elə bir konstitusiya qəbul etməliyik ki, o, müstəqil Azərbaycan Respublikasında demokratik prinsiplə, əsasında uzun müddət sabit yaşamasını təmin edən əsas qanun, tarixi sənəd olsun. Hakimiyyət bölgüsü - ali icra, qanunvericilik, məhkəmə hakimiyyəti - bunların hamısı xalqın iradəsinə söykənməli, seçkilər yolu ilə təmin olunmalıdır”. Dahi Öndərimiz Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu siyasət Azərbaycanın hər bir vətəndaşına azad, sərbəst yaşamaq hüquqlarını təmin etmək və öz rifahını yaxşılaşdırmaq imkanları yaratmaqdan ibarət olmuşdur. Dahi Öndər Heydər Əliyevin 1998-ci il 18 iyun tarixli Sərəncamı ilə insan hüquqlarının müdafiəsi sahəsində Dövlət Proqramı təsdiq olunur. Dövlət Proqramı çərçivəsində qanunvericilik və institusional islahatlar həyata keçirilmişdir. Hər bir şəxsin həyatında və cəmiyyətdə insan hüquqlarının reallığa çevrilməsi amalı ilə yaşayan Azərbaycan dövləti insan hüquqları sahəsində 20-dək beynəlxalq Konvensiya və sazişlərə qoşulmuşdur. Avropa Şurasına üzv qəbul olunduqdan sonra Azərbaycan “İnsan hüquqlarının müdafiəsi haqqında Avropa Konvensiyası”na qoşuldu. Bu zaman o öz üzərinə milli qanunvericiliyin beynəlxalq Avropa standartlarına uyğun təkmilləşdirilməsi öhdəliyini götürdü. Bu istiqamətdə atılan addımlardan ən mühümü Ombudsman Təsisatının yaradılması idi. 2001-ci il dekabrın 28-də Milli Məclis tərəfindən “Azərbaycan Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili haqqında” Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya qanunu qəbul olundu. Dahi Öndərimiz Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu siyasəti uğurla davam etdirən ölkə Prezidenti İlham Əliyevin yürütdüyü iqtisadi, siyasi və hüquqi islahatların əsasında da, məhz insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının təmini məsələsi dayanır. Dövlət başçısının 28 dekabr 2006-cı il tarixli Sərəncamı ilə “Azərbaycan Respublikasında İnsan Hüquqlarının Müdafiəsi üzrə Milli Fəaliyyət Planı” təsdiq edilmişdir. Bu sənəd insan hüquqlarının təmin edilməsi prosesinin keyfiyyətcə yeni müstəviyə keçməsinə, universal və regional səviyyədə yeni əməkdaşlıq strategiyasının qurulmasına, dövlətlə vətəndaş cəmiyyəti arasında tərəfdaşlıq münasibətlərinin yaradılmasına xidmət etmişdir.

Azərbaycanın demokratik cəmiyyət quruculuğu nümunəvi modelə çevrilib

Ölkəmizin insan hüquqları haqqında beynəlxalq sazişlərə qoşulması, insan hüquqları sahəsində fəaliyyət göstərən qurumlarla əməkdaşlığın daha da inkişaf etdirilməsi, bu sahədə fəaliyyət göstərən beynəlxalq institut və mərkəzlərdə tədqiqat və təhsil problemləri üzrə mütəxəssislərin hazırlanması, və digər məsələlər ölkəmizdə insan hüquqlarına verilən dəyərin əsas göstəricisidir. 2001-ci il dekabrın 28-də Milli Məclis tərəfindən “Azərbaycan Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili haqqında” Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya qanunu qəbul olundu. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 18 iyun 2007-ci il tarixli Sərəncamı ilə hər il iyunun 18-i ölkəmizdə İnsan Hüquqları Günü kimi qeyd olunur. Əlamətdar tarixlə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə müvəkkili Elmira Süleymanovanın təşəbbüsü ilə, ənənəvi olaraq, mayın 18-dən iyunun 18-dək respublikamızda “İnsan Hüquqları Aylığı” keçirilir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən ölkədə insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinin səmərəliliyini artırmaq məqsədilə 27 dekabr 2011-ci il tarixdə “Azərbaycan Respublikasında insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinin səmərəliliyini artırmaq sahəsində Milli Fəaliyyət Proqramı” qəbul olunub. İnsan hüquqları aylığı çərçivəsində “Milli Fəaliyyət Proqramı”nın müddəalarına əsaslanmaqla, ölkəmizin bütün regionlarında dövlət qurumları, QHT və KİV-lər, beynəlxalq təşkilatlar, icmalar tərəfindən insan hüquqlarının effektiv müdafiəsinə yeni mərhələ açan, əhalinin müxtəlif qruplarını əhatə etməklə, insan hüquqlarını təbliğ edən mövzularda müxtəlif maarifləndirmə tədbirləri və müzakirələr təşkil olunur. Bu gün Azərbaycanda Konstitusiya İslahatları insan hüquq və azadlıqlarının yeni şəraitdə təkmilləşdirilməsi üçün zəruri tələb və sosial sifarişin təzahür forması kimi özünü göstərir. Əli Hüseynli, haqlı olaraq qeyd edir ki, “Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dövlət idarəetməsinin cəmiyyət üzvlərinin maraqları çərçivəsində həyata keçirilməsinin təmin olunması istiqamətində prinsipial addımların atılması xüsusi nəzarətdə saxlayır. Azərbaycanda həyata keçirilən inzibati islahatların başlıca hədəfi idarəetmənin cəmiyyətin gözləntilərinə cavab verməsini təmin etməkdən ibarətdir”. “Bizim bütün işimizin mərkəzində - təməlində Azərbaycan vətəndaşı dayanır və Azərbaycan vətəndaşının rahat rifah içində yaşaması bizim başlıca borcumuzdur” deyən Prezident İlham Əliyev Konstitusiya Günü münasibətilə Azərbaycan xalqına müraciətində ölkədə qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi sahəsində qazanılan uğurlar haqqında belə demişdir: “Keçən illər ərzində konstitusiya humanist, dinamik və realist bir sənəd olduğunu sübut etmişdir. Onun əhatə etdiyi bütün sahələrdə hüquqi dövlət quruculuğu, bazar iqtisadiyyatı prinsiplərinin tətbiqi, siyasi həyatın demokratikləşdirilməsi, insan haqlarının və azadlıqlarının təmin olunması və sair ilə bağlı mühüm irəliləyişlər baş verir. Ölkəmizdə demokratik prinsiplər və dəyərlər, insan hüquq və azadlıqları getdikcə daha dolğun və real məzmun kəsb edir, vətəndaşların milli mexanizmləri təkmilləşdirilir, bu sahədə beynəlxalq təşkilatlarla səmərəli əməkdaşlıq həyata keçirilir”. Söz yox ki, Azərbaycanda insanların hüquqlarının qorunması özünün dövlətçiliyə möhkəm əsaslanması ilə fərqlənir. Azərbaycan cəmiyyətində vətəndaşların hüquqlarının qorunmasının keyfiyyətcə yeni cəhətini müşahidə etmək olur. Ölkəmiz də, insanların hüquqlarının qorunması, həm də cəmiyyətin siyasi cəhətdən yeniləşməsi, iqtisadi islahatların həyata keçirilməsində və ölkənin müasirlik yolunda böyük uğurlar əldə etməsində mühüm nailiyyətdir. Eyni zamanda, insan hüquq və azadlıqların qorunması həm ölkəmiz, eləcə də, region üçün böyük müsbət əhəmiyyət kəsb edir. Çünki Azərbaycan nəinki regionun, ümumilikdə, dünyanın iqtisadi, siyasi mərkəzinə çevrilib. Bu baxımdan, ölkəmizdə insan hüquqlarının təmin edilməsi, azad cəmiyyət quruculuğuna nail olunması demokratik düşüncəli dünya xalqlarının umduğu başlıca məsələlərdəndir. Məhz Azərbaycan hüquqi-demokratik dövlət quruculuğunda insan hüquq və azadlıqlarını ən yüksək səviyyədə təmin etməklə, bütün dünya dövlətlərinin və xalqlarının gözləntilərini reallığa çevirir.

Gülyanə Ağakərimova

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun keçirdiyi fərdi jurnalist yazıları müsabiqəsinə